

Prof. Dr. M. Refik KORKUSUZ

Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi*

Arş. Gör. Sena Berfin TUNÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi Araştırma Görevlisi**

Türkiye’de Ailenin Korunmasına İlişkin Kanuni Düzenlemelerin Etkinliği

Özet

Aile bireyleri arasında cereyan eden şiddet olayları ile kadınlara yönelik şiddet davranışları, hukukun öncelikli sorun alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu sorunun çözümüne matuf olarak uluslararası ve ulusal mevzuat çerçevesinde muhtelif düzenlemeler yapılmıştır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un yürürlüğe koyduğu normlar, şiddete maruz kalan kişilerin himayesi maksadıyla koruyucu ve önleyici nitelikte tedbirlere yer vermiştir. Bahse konu tedbirler, kadınlar başta olmak üzere küçükler, sair aile mensupları ile ısrarlı takibe uğrayan kimselerin korunmasını temin etmektedir.

Koruyucu ve önleyici mahiyetteki tedbirler, kararı vermeye yetkili organ ile tedbirin vasıflarına nazaran bir tasnife tabi tutularak münferiden düzenlenmiştir. Tedbir kararı vermeye salahiyetli organlar; aile mahkemesi yargıç, mülki amir ve kolluk görevlileri olarak belirlenmiştir.

İşbu çalışmada aile hukukuna ilişkin düzenlemeler üzerinde durulmuş olup bu düzenlemelerin

koruyucu fonksiyonu, hukuki etkileri ve uygulama sahası hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda bilhassa koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının tesisi sırasında riayet edilmesi gereken usul ve esas kurallar izah edilmiştir. Kesin hüküm mahiyeti kazanan tedbir kararlarının infazı ve takibine müteallik hususlar ele alınmıştır. Ayrıca şiddeti icra eden şahsın tedbirlere karşı haiz olduğu itiraz mekanizması ile tedbir kararına mugayir hareket etmesi halinde tatbik edilecek zorlama hapsine dair meseleler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, koruyucu tedbirler, 6284 sayılı Kanun, zorlama hapsi.

GİRİŞ

Aile toplumun en küçük yapı birimi olması sebebiyle toplumun temelini oluşturmaktadır. İnsan, aile kurumu içinde doğar, büyür, gelişir ve toplumla bütünleşir. Bu gerçek, ailenin toplumsal

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, İzmir (mehmetrefik.korkusuz@deu.edu.tr) ORCID: 0000-0002- 6105-1229.

** Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, İzmir (senaberfin.tunc@deu.edu.tr) ORCID: 0009-0002-1623-2212.

yapının temel birimi olarak taşıdığı önemi açıkça ortaya koymaktadır. Aile, mahiyeti ve yapısı bakımından tarih boyunca büyük değişimlere uğrayan, tarihin ilk devirlerine kadar uzanan oldukça eski bir kurumdur. Ailenin; tarihi, sosyolojik ve psikolojik boyutlarıyla incelenmesi, kuşkusuz önemini kavramak açısından anlamlıdır; ancak bu türden çalışmalar “Aile hukuku” disiplininin doğrudan uğraş alanını oluşturmamaktadır. Çalışmanın inceleme kapsamı da bu yönde sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte, konunun gerektirdiği ölçüde çeşitli sosyolojik ve psikolojik olgulara yer verilmiştir.

Tarih boyunca bütün toplumsal yapılarda çocukluk çağı, yaşamın en kritik evresi olarak kabul edilmiş ve çocukların sıhhatli bir şekilde büyümesi daima ön planda tutulmuştur. Bu hususta arzu edilen, çocukların anne ve baba nezaretinde, aile muhitinde yetiştirilmesidir. Ne var ki, çeşitli nedenlerle çocuğun aile yanında kalmasının mümkün olmadığı veya bunun mahzurlu olduğu haller de yaşanabilmektedir. Devlet, herhangi bir

neden dolayısıyla ailesinden ayrı düşen çocukların emniyetli, sağlıklı ve layık bir tarzda yetişmelerini temin etmek maksadıyla lüzumlu hukuki düzenlemeleri yapmak ve her çeşit kurumsal yapıyı tesis etmek durumundadır. Bu, aynı zamanda sosyal hukuk devleti ilkesinin tabii bir sonucudur. Türkiye’de halen tatbik edilen bakım ve himaye usulleri; çocuğun ailesi ile akrabaları yanında himayesi, kurumsal bakım, evlat edinme müessesesi ve koruyucu aile uygulaması gibi farklı yöntemleri kapsamaktadır.

Kanun koyucu, ailenin toplumsal hayattaki merkezi konumunu göz önünde tutarak, onu koruyucu ve kollayıcı pek çok düzenleme yapmıştır. Bu çalışmada, aile hukukunun tüm düzenlemeleri değil, öncelikli olarak aileyi ve aile içindeki zayıf konumdaki bireyleri koruma amacıyla getirilmiş temel hükümler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, korumacı düzenlemelerin aileyi ne ölçüde koruduğu sorusunun yanıtı, hukuki düzenlemelerin etkinliğinin değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın sonuç kısmındaysa genel olarak devlet politikası olarak aile kurumunun güçlendirilmesine matuf stratejilerin geliştirilmesi zarureti bulunduğu; toplumun yapı taşı olan aileye yapılan yatırımın, esasen topluma yapılan yatırım anlamına geldiği ve ailenin dağıldığı ortamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir.

I. HUKUK SİSTEMİMİZDE AİLE HUKUKU DÜZENLEMELERİ

A. Anayasa'daki Aileyi Koruyucu Düzenlemeler

Aile hukukuna ilişkin özel düzenlemelere geçilmeden önce, aileyi oluşturan bireylerin tamamını ilgilendiren temel hak ve özgürlüklerin anayasal düzeyde nasıl ele alındığının ortaya konulmasının gerekli olduğu, zira Anayasa'da kadın ve erkek arasında eşitlik ilkesinin güvence altına alınmasının, aile ilişkileri içerisinde ortaya çıkabilecek sorunların değerlendirilmesinde ve özellikle şiddet olgusuna ilişkin düzenlemelerin anlaşılmasında belirleyici bir çerçeve sunduğu, bu nedenle öncelikle temel insan hak ve özgürlüklerinin anayasal düzenleniş biçimi üzerinde durulmasının yerinde olacağı ifade edilmelidir³. 1982 Anayasası⁴nda temel hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde, bu hakların anayasal metinde yer almasının tek başına yeterli görülmediği, Türk toplumunun hak

ve özgürlükler alanındaki ihtiyaçlarının dikkate alındığı daha işlevsel bir yaklaşımın benimsendiği, bu kapsamda 1961 Anayasası'nda bireyin sorumluluk boyutundan bağımsız biçimde hak ve özgürlük sahibi kılınmasına dayanan anlayıştan belirli ölçüde uzaklaşıldığı değerlendirilmektedir⁵.

Türkiye'de hak ve özgürlükler alanındaki gelişimin, Sened-i İttifak ile başlayan ve Tanzimat ile Islahat fermanları, Kanun-u Esasi ve farklı anayasal dönemler aracılığıyla kademeli biçimde ilerleyen tarihsel bir süreç içinde şekillendiği, 1961 Anayasası ile daha geniş bir özgürlük alanının benimsendiği, 1982 Anayasası döneminde ise bu yaklaşımın belirli ölçülerde sınırlandırıldığı, buna karşılık Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin de etkisiyle toplumsal düzeyde artan demokratik beklentiler doğrultusunda anayasal düzenlemelerde özgürlükler lehine çeşitli revizyonların gerçekleştirildiği ve uyum yasaları yoluyla bu sürecin desteklendiği ifade edilebilir⁶.

Anayasa 10. maddesi: *“Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.”* şeklindedir.

Ayrıca Anayasa'nın 20. maddesi, *“Herkes, özel*

3 Türkiye'de kadınların statüsü, eğitim ve çalışma hakkında eleştirilere ilişkin bkz. Figen Ereş, “Türkiye'de Kadının Statüsü ve Yansımaları”, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 19, ss. 40-52. Ayrıca bkz. H. Eylem Kaya, “An Overview of Turkish Women's Status in Turkey”, Toplum ve Demokrasi Dergisi, C. 3, S. 5, 2009, ss. 211-219.

4 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 2709 sayılı Kanun, 09.11.1982 tarih 17863 sayılı R.G.

5 Ali Kuyaksil, “Türk Anayasalarında Kadın Hakları ve Gelişimi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 6, S. 11, 2009, ss. 328-352, s. 345. Anayasa m. 2: “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

6 Kuyaksil, s. 348.

hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.” şeklinde düzenleme getirerek aile hayatının gizliliğini güvence altına almıştır.

Anayasa'nın 41. maddesinde ise aile, Türk toplumunun temeli olarak kabul edilmiş ve eşler arasında eşitlik ilkesi benimsenmiştir⁷. Anayasa m. 41: “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla

kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.”

B. Türk Medeni Kanunu'ndaki Aileyi Koruyucu Düzenlemeler

Bu başlık altında, 4721 Türk Medeni Kanunu⁸nda yer alan tüm aile hukuku düzenlemelerinin incelenmesi değil, aileyi ve özellikle aile içinde zayıf konumda bulunan bireyleri koruma amacına yönelik bazı temel hükümler üzerinde durulmuştur.

Evrensel nitelikte, tüm toplumlara kapsayan ortak bir aile hukuku sistemi bulunmamaktadır. Her ülke,

Evrensel nitelikte, tüm toplumlara kapsayan ortak bir aile hukuku sistemi bulunmamaktadır.

7 Emel Badur, “Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 84, 2009, ss. 63-92, s. 63. Aile içi şiddette devletin yükümlülüğüne ilişkin geniş bilgi için bkz. Fatih Düşmeçi / Esin Gürsel, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Hususunda Devletin Yükümlülükleri ve Sorumluluğu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 2, 2019, ss. 843-873, Çocuğun yüksek yararına ilişkin bkz. Anayasa Mahkemesi, M.L. ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/7469, Karar Tarihi: 22/11/2017; Anayasa Mahkemesi tarafından aile hayatına saygı hakkının kapsamı belirlenirken yalnızca biyolojik anne, baba ve çocuklar arasındaki ilişkilerle sınırlı bir yaklaşım benimsenmediği, koruyucu aile statüsünde bulunan kişiler ile çocuk arasındaki ilişkinin de bu hak kapsamında değerlendirilmesinin uygun görüldüğü (AYM, Murat Demir, Başvuru Numarası: 2015/7216, Karar Tarihi: 27/03/2016; İlknur Kızıltoprak, Başvuru Numarası: 2015/11579, Karar Tarihi: 18/04/2019), kararlatabilgibankasi.anayasa.gov.tr E. T. 13.01.2026; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ise çocuk ile koruyucu aile ebeveynleri arasındaki bağların aile hayatı oluşturup oluşturmadığını, çocuğun biyolojik ebeveynleriyle kişisel ilişkilerinin niteliği ile koruyucu aile yanında kaldığı sürenin uzunluğu başta olmak üzere somut olayın koşullarını dikkate alarak belirlediği kabul edilmektedir (AİHM, X v. İsviçre (k.k.), 8257/78, 10/7/1978) www.stradalex.eu E. T. 13.01.2026. Koruyucu aileyle ilişkin geniş bilgi için bkz. Recep Doğan, “Bir Koruma Tedbiri Olarak Koruyucu Aile Kurumu ve Koruyucu Aile Yönetmeliği”, Ankara Barosu Dergisi, S. 2, 2013, ss. 145-170. Ayrıca sığınmaevinde büyüyen çocuklara ilişkin bkz. Selda Taşdemir Avşar, “Kadına Yönelik Şiddetin Unutulan Özneleri: Sığınmaevinde Kalan Çocuklar”, Journal of Economy Culture and Society, S. 59, 2019; ss. 185-211. Yakup Çokba / Cem Çulha, “Türk Hukukunda Koruyucu Ailelik ve Koruyucu Aile Sözleşmesi”, Prof. Dr. Metin Günday'a Armağan, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2020, ss.333-355. Ayrıca bkz. İlknur Serdar, “Koruyucu Aile”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını İzmir 2001, ss. 467-509.

8 08.12.2001 tarih ve 24607 sayılı R.G.

kendi toplumsal yapısına ve kültürel değerlerine uygun ulusal aile hukuku düzenlemelerine sahiptir. Türk aile hukuku da medeni hukukun Türk toplumundaki aile ilişkilerini düzenleyen ulusal karakterli bir dalıdır⁹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, aile ilişkilerini “Kişiler Hukuku” başlıklı Birinci Kitabın hemen ardından düzenleme konusu yapmıştır. Kişiler hukuku kapsamında gerçek kişinin hukuki ehliyeti, doğum, ölüm, yerleşim yeri, hısımlık ve kişilik hakları gibi konular ele alınmış; bunu takiben aile hukuku düzenlemelerine yer verilmiştir. “Aile Hukuku” başlığını taşıyan İkinci Kitap, evlenme, hısımlık ve vesayet konularını kapsamaktadır.

Aile hukukunun düzenleme alanına giren ilişkiler, birtakım ayırt edici özelliklere sahiptir. Bu ilişkiler süreklilik arz etmektedir. Aile hukukunun diğer temel özellikleri arasında birlik ilkesi, zayıf tarafın korunması ilkesi, sözleşme serbestisinin sınırlandırılması, devletin müdahale yetkisi ve eşler arasında eşitlik ilkesi sayılabilir. Öğretide, aile kurumunun ayrı bir tüzel kişiliği bulunmasa da Medeni Kanun’un onu adeta tüzel kişilik gibi değerlendiren koruma altına aldığı ifade edilmektedir¹⁰. Türk Medeni Kanun’un geneline bakıldığında eşler arasında eşitlik ilkesi benimsenmiştir. Ancak

bazı hallerde zayıf olan kişiyi koruma hususu gündeme gelebilmektedir.

Öncelikle 186. madde: “Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar.” Şeklinde düzenlenmiştir. Burada emek ve malvarlığı şeklinde bir ayrıma giderek malvarlığıyla katılmayan, çalışmayan eş evlilik birliğine emeğiyle katkı yapabileceği ifade edilmiştir¹¹.

Medeni Kanun m. 194/1’e göre, eşlerden birinin aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshetmesi, konutu devretmesi veya konut üzerindeki hakları sınırlandırması, ancak diğer eşin açık onayı ile mümkündür. Burada konutun maliki olmayan diğer eşin, dolaylı olarak aile üyelerinin birliği, aynı çatı altında yaşama olanağı korunmuştur¹². Ayrıca aile konutu niteliğindeki taşınmazın maliki olmayan eş, 194. maddenin üçüncü fıkrası gereğince söz konusu konutla ilgili şerhin tapu siciline işlenmesi için tapu müdürlüğüne başvurabilir.

Hâkimin evlilik birliğinin korunması amacıyla aldığı önlemlerin neler olduğu Medeni Kanun’un (MK) 169,195-198’inci maddelerinde düzenlenmiştir¹³. Yine, MK m. 199’a göre, hâkim, eşlerden

9 Turgut Akıntürk / Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku, Beta Yayıncılık, 25. Baskı, İstanbul, 2024, s. 7. Medeni Kanun ve aile konusunda bkz. Şahin Akıncı, “Medeni Kanun’da Kadın ve Aile”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, 2004.

10 Akıntürk / Ateş, s. 10.

11 Kanun koyucu, eşlerden birinin meslek hayatı dışında kalarak aile bireylerine ve eve yaptığı katkıyı koruma altına almaktadır. Evliliğe yapılan katkı sadece mali kaynaklarla sınırlı değildir; emek ve özveri ile sağlanan katkı da hukuken korunmaya değer bulunmaktadır. Bu tür bir fedakârlık, çoğu zaman malvarlığı karşılığında elde edilebilecek hizmetlerin yerine geçtiğinden önemli bir değer olarak kabul edilmektedir.

12 Akıntürk / Ateş, s. 122.

13 Türk Medeni Kanunu m. 169: “Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re’sen alır.”

m. 195: “Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyumsuzluğa düşülmesi hâlinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler. Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir. Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.”

m. 196: “Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir”

birinin başvurusu halinde, ailenin ekonomik değerlerini korumak ya da evlilikten doğan mali bir borcu ifa etmek için, tespit edeceği malvarlığı kalemleri bakımından tasarrufların ancak diğer eşin onayıyla gerçekleştirilebileceğine karar verebilir ve gerekli önlemleri alır. Bu hüküm de evlilik birliğinin korunması ve aile bireylerinin darda kalması amaçlarına yöneliktir¹⁴.

Sadece eşlerin arasında değil bir de çocuğun anne babaya karşı korunması da hukukumuzda düzenlenmiştir. Medeni Kanun m. 346: “Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır.” Aynı şekilde çocuklar malları bakımından da korunmuşlar. Medeni Kanun m. 360; “Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen

göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.” şeklindedir¹⁵. Ayrıca evlilik birliği içinde doğmayan veya üvey çocuklar bakımından koruyucu düzenlemeler bulunmaktadır¹⁶.

Evlilik engelleri hususunu düzenleyen kanun koyucu bu engellerin konulmasının gelecek nesillerin sağlığını koruma amacıyla hareket etmiştir¹⁷. Medeni Kanun m. 240/II uyarınca, sağ kalan eş belirli koşulların varlığı halinde ev eşyası üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını talep edebilir. Bu düzenleme, sağ kalan eşin korunmaya değer menfaatinin gözetilmesi ve tamamen sosyal ile insani kaygılarla getirilmiş bir hükümdür¹⁸. Medeni Kanun’daki boşanma düzenlemelerinde de hem evlilik birliğinin hem çocuklarının yararı ve korunması gözetilmiştir¹⁹.

Evlilik birliğinin korunmasında görevli mahkeme, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve

m. 197: “Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır. Eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi üzerine de yukarıdaki istemlerde bulunabilir. Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır.”

m. 198: “Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmeyse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.”

14 Akıntürk / Ateş, s. 124.

15 Türk Medeni Kanunu m. 327: “Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.”

16 Akıntürk / Ateş, s. 11. Türk Medeni Kanunu m. 301: “Çocuk ile baba arasındaki soybağının mahkemece belirlenmesini ana ve çocuk isteyebilirler. Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı açılır. Babalık davası, Cumhuriyet savcısına ve Hazineye; dava ana tarafından açılmışsa kayyım; kayyım tarafından açılmışsa anaya ihbar edilir.” Eski Kanundaki evlilik birliği dışında doğan çocuk ve birlik içinde doğan çocuk için farklı hükümler veya eşitsizlik durumları ve tartışmaları için bkz. Akıntürk / Ateş, s. 82; Nevzat Koç, “Tanıma ve MK m. 310/II Hükümünün İptali Hakkındaki Anayasa Mahkemesi Kararını Tanıma Yetkisi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, ss. 523-592. Hicri Fişek, “Nesebin Tashihi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 3, 1951, ss. 555-594; Nüşin Ayiter, “Türk Medeni Kanunu Öntasarısı ve Gereğesinin Nesebe İlişkin Hükümleri Hakkında Görüşler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 1, 1973, ss. 145-167; Ahmet Kılıçoğlu, “2526 sayılı Kanuna göre Fiili Birleşmelerin Evlilik Olarak Tescili ve Evlilik Dışı Doğan Çocukların Neseplerinin Düzeltilmesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 38, S. 1, 1981, ss. 165-207; Emine İlyaz, Milletlerarası Aile Hukukunda Çocuğun Vesayeti, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2019. Mehmet Altunkaya, “Türk Özel Hukukunda Evlilik Dışı Doğan Çocukların Hukuki Durumu”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2001, ss. 389-434.

Ayrıca bkz. TMK m. 292: “Evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbiriyle evlenmesi hâlinde kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olur.”

17 Akıntürk / Ateş, s. 82. Türk Medeni Kanunu, m. 129-133, 145.

18 Akıntürk / Ateş, s. 178.

19 Türk Medeni Kanunu m. 166: “... Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.” Ayrıca bu maddenin 2. Fıkrasında belirtilen “bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir” ifadesine ilişkin eleştiriler için bkz. Akıntürk / Ateş, s. 271.

Yargılama Usullerine dair Kanun²⁰ m. 4 gereğince aile mahkemesi; yetkili mahkeme ise eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesi veya farklıysa ilk istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesidir²¹.

Evlilik birliğinin korunmasına yönelik olarak alınan yargısal önlemler geçici mahiyettedir. Medeni Kanun'un 200. maddesi gereğince, şartlarda değişiklik meydana gelmesi durumunda hâkim, eşlerden birinin başvurusu üzerine kararını güncelleyebilir ya da tedbire yol açan neden sona ermişse önlemi kaldırır. Belirtmek gerekir ki, hâkim evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemleri ancak eşlerden birinin münferiden veya her iki eşin müştereken talepte bulunması üzerine alabilir; hâkimin resen, yani talep olmaksızın bu önlemlere başvurma yetkisi mevcut değildir. Medeni Kanun hükümlerinin yanı sıra, aile kurumu özel bir kanun olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun²² ile de koruma altına alınmaktadır.

20 18.01.2003 tarih ve 24997 sayılı R.G.

21 Türk Medeni Kanunu m. 201: "Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir. Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme, önlem kararını veren mahkemedir. Ancak, her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir." Ayrıca nafaka davalarında yetkili mahkeme m 177'de düzenlenmiştir: "Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir."

22 20.03.2012 tarih ve 28239 sayılı R.G. Bu kanun düzenleme çalışmamızda aile ve özellikle kadın bakımından ele alınmıştır.

23 17.01.1998 tarih ve 23233 sayılı R.G. 08.03.2012 tarihli ve 6284 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle yürürlükten kaldırıldı.

24 Necla Öztürk, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 1, 2017, ss. 1-32, s. 1.

25 Eray Karınca, "Ailenin Korunmasına Dair Kanunda 5636 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 11, 2007, ss. 115-121; Mehmet Erdem, "Aile İçi Şiddet ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 73, 2007, ss. 46-77; Gözde İbicioğlu / Bilge Durutürk, "Bireysel Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kararlarının İncelenmesi", İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 80, S. 3, 2022, ss. 753-783, s. 762; Badur, s. 63-92; Hüseyin Tıgılı, "Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Yer Alan Tedbirler Ve Bunların Uygulanması", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, S. 5, 2011, ss. 487-538, s. 492-493; Emel Baydur / Burcu Ertem, "Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları", Türkiye Barolar Birliği, S. 65, 2006, ss. 89-118; Ülker Şener, 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Değerlendirme Notu, Mart-2012, s. 5; Ebru Ceylan, "Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2013, S. 109, ss. 13-54, s. 18 vd.; Şükran Ertürk / Demet Özdamar, "Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Özel Sayı, 2010, ss. 1169-1218; Kumru Kılıçoğlu Yılmaz, "Evlilik Birliğinin Korunması", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 120, 2015, ss. 423-464; Serkan Ayan, Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara, 2004, s. 303-310; İzzet Doğan, "Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Belgeler, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme", İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 3, 2008, s. 1223 vd.

26 04.05.2007 tarih ve 26512 sayılı R.G.

27 Öztürk, s. 4.

C. Ailenin Korunması ve Kadına karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'daki Aileyi Koruyucu Düzenlemeler

1. 6284 sayılı Kanuna Genel Bakış

Türk hukukunda ilk kez kadına ilişkin şiddetin önlenmesi amacıyla 17 Ocak 1998 tarihinde (mülga) 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun²³ yürürlüğe girmiştir²⁴. 4320 sayılı Kanuna öğreti ve uygulama tarafından çeşitli eleştiriler getirilmiş²⁵, bunların bertaraf edilmesi için 2007 yılında 5636 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun²⁶ yürürlüğe girmiştir²⁷. Daha sonra mezkur kanun, 6284 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış,

ayrıca 2013 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği çıkarılmıştır²⁸.

6284 sayılı Kanun'un amacı m. 1 çerçevesinde ifade edilmiş; şiddete uğrayan²⁹ yahut şiddet tehlikesiyle karşı karşıya bulunan³⁰ kadınların, çocukların, aile fertlerinin ve tek yanlı ısrarlı takip mağdurlarının korunması ile bunlara karşı şiddet eylemlerinin önlenmesine yönelik alınacak tedbirlerin usul ve esaslarını tanzim etmek olarak belirtilmiştir³¹. Kanun kapsamında sağlanan himayeden istifade edebilmek için, yer olarak Türkiye'nin coğrafi sınırları içerisinde olması gerekmele; kişinin şiddet mağduru olması veya şiddet riski taşıması kâfi olup; ilgilinin cinsiyeti, aile bağının varlığı, medeni durumu yahut uyuşuğu gibi hususlar bir ehemmiyet arz etmemektedir³².

2. 6284 sayılı Kanun'da Şiddet ve Kanun'un Uygulanacağı Kişiler

6284 sayılı Kanun'da şiddet olarak tanımlanan hemen her türlü eylemin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda³³ da suç olarak düzenlendiği ifade edilmiştir³⁴. Ayrıca 4321 sayılı Kanun'un ilk halinde mağdurun eşlerden biri olabileceği belirtilmiş, 5636 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle bu husus genişletilmiştir³⁵. 4320 sayılı Kanun'un resmi olarak evli olmayan bireyleri de kapsayıp kapsamadığı sorun olmuş³⁶ ve 4320 sayılı Kanun döneminde Yargıtay aynı çatı altında müşterek çocuk ve mağdurun babası ile sürekli birlikte yaşayan nikâhsız eş hakkında da bu kanun kapsamında koruma kararı verilip verilemeyeceği hususunu bir kararında ön mesele olarak ele almıştır³⁷. 4320 sayılı Kanun

28 18.01.2013 tarih ve 28532 sayılı R.G. Bundan sonra "Yönetmelik" olarak anılacaktır.

29 6284 sayılı Kanun'daki şiddet tanımıyla Türk Ceza Kanunu'ndaki suç kavramının farklı olduğu, şiddet uygulayan kavramının teknik tabir olduğuna ilişkin bkz. S.M. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2016/6038, Karar Tarihi: 20/06/2019, paragraf 51, 52, (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr E. T. 13.01.2026)

30 Bu ifadenin geniş yorumlanmaması gerektiği ve örneğin iki esnaf arasında çıkan tartışmada bu hususa gidilmemesi gerektiğine ilişkin bkz. Öztürk, s. 6. Bu yöndeki karar için bkz. İzmir 15. Aile Mahkemesi, 07.01.2013, E. 2013/11, K. 2013/11 (Öztürk, s. 6). Şiddet uygulama ihtimalinin hangi söz veya davranışlardan hareketle belirleneceği, kolluk görevlilerinin kişiyi konuttan uzaklaştırma veya konuta girişini engelleme yönündeki yetkilerini hangi ölçütlere dayanarak kullanacağı hususlarının açık ve nesnel kriterlerle düzenlenmemiş olmasının, özellikle "açık, ani ve yakın tehlike" benzeri sınırlayıcı ölçütlere yer verilmemesi nedeniyle, uygulamada anayasal güvence altındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açabilecek sorunlar doğurabileceği yönünde bkz. Hüsamettin Uğur, "Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 sayılı Kanun'un Getirdikleri", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 101, 2012, ss. 333-366, s. 348.

31 İsrarlı takibe ilişkin bkz. Alper Uyumaz / İdris Akdağ, "Türk Özel Hukukunda Şiddet ve İsrarlı Takip Mağdurunun Korunması", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 2, 2015, ss. 45-94.

32 Öztürk, s. 6.

33 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı R.G.

34 Uğur, 2012, s. 335, yazar bu suçları örnek göstermiştir: Yaralama (m. 86-89), işkence ve eziyet (m. 94, 96), cinsel saldırı, cinsel istismar ve taciz (m. 102, 103, 105), ayrımcılık yapmak (m. 122), fuhuş ve dilencilik yaptırmak (m. 227, 229) kötü muamele (m. 232), aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (m. 233) çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (m. 234).

35 5636 sayılı Kanunla değişen 4023 sayılı Kanun m. 1: "Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece aylık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir.."

36 Resmi nikah olmayan kişilerin 4320 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceğine ilişkin bkz. Ahmet Cemal Ruhi, "Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması", Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VIII, S. 1-2, 2004, ss. 529 - 562, s. 531-532; aksi yönde bkz. Ahmet Türkmen, "Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak İsrarlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan Özel Sayı, 2009, ss. 1387-1434, s. 1424.

37 Y. 7. CD. 07.04.2009 tarih ve E. 2006/3351, K. 2009/4859 sayılı kararı (www.legalbank.net E. T. 18.01.2026); YCGK, 08.12.2009, E. 2009/7-131, K. 2009/284 sayılı kararı (karararama.yargitay.gov.tr E. T. 18.01.2026)

döneminde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği Opuz/Türkiye kararıyla aile içi şiddet konusunda, gerekli tedbirleri almamak ve kadın mağduru koruyamamaktan dolayı ilk kez bir devleti tazminata mahkûm etmiştir³⁸. 6284 sayılı Kanun m. 2'de ev içi şiddet tanımı yapılırken kişiler ifadesinin kullanımının sınırlayıcı olmadığı farkı cinsiyetten kişileri de kapsamına aldığı belirtilmiştir³⁹.

6284 sayılı Kanun uyarınca, şiddet eylemine maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi bulunan çocukların da koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabileceği kabul edilmekle birlikte kanun metninde çocuk kavramına ilişkin açık bir tanımlamaya yer verilmemiştir⁴⁰.

6284 sayılı Kanun'un en belirgin özelliğinin şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmesi olduğu vurgulanmıştır⁴¹. Bunun yanında kanunda sıkça kullanılan "aile" ve "ailenin korunması" kavramlarının öğretide eleştiriye konu edildiği⁴², düzenlemenin fiilen yalnızca resmî nikâh temelinde kurulan birliktelikleri esas aldığı, bu nedenle imam nikâhına dayalı ilişkiler, resmî nikâh bulunmaksızın

birlikte yaşayanlar ile farklı birliktelik biçimlerinin kapsam dışında bırakıldığı yönünde değerlendirmelerin yapıldığı⁴³ anlaşılmaktadır. Buna karşılık kanun başlığında "ailenin korunması" ifadesine yer verilmesine rağmen metnin içeriğinde ailenin toplumsal bir değer olarak ayrıca korunmasını hedefleyen açık ve sistematik bir düzenlemeye rastlanmadığının da dile getirildiği görülmektedir⁴⁴.

İstanbul Sözleşmesi'nde⁴⁵ ise, toplumsal cinsiyet ve kadınlara karşı toplumsal cinsiyet temelli şiddetin kapsamlı ve ayrıntılı biçimde tanımlanmış olmasına rağmen kanun metninde "toplumsal cinsiyet" kavramına yer verilmemiş olmasının, düzenlemenin kavramsal çerçevesi bakımından önemli bir eksiklik olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir⁴⁶. Ancak yabancı ülkelerde her gün artan farklı cins ve anlayışların, Türk toplumunda kabul görmediği de hayatın bir gerçeğidir. Bu nedenle "toplumsal cinsiyet" kavramına bu kanunda yer verilmemesinin mutlak bir eksiklik olmayabileceği, farklı ve yeni toplumsal cinsler arasında yaşanabilecek şiddet olaylarının, genel hükümlere

38 Uğur, 2012, s. 339.

39 Uğur, 2012, s. 347. Ayrıca Medeni Hukuk anlamında geçerli kurulan bir evliliğin varlığı da aranmadığına ve "ev içi şiddet" ifadesinin "aile içi şiddet" ifadesine göre daha yerinde olduğuna ilişkin bkz. Damla Çelt, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kolluğun Görev ve Yetkileri", Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 1-2, 2019, ss.109-138, s. 122.

40 Ali Haydar Yağcıoğlu, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertuş'a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, ss. 913-966, s. 921. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi m. 1: "Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır."; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (15.07.2005 tarih ve 25876 sayılı R.G.) m. 3/1-a: "Bu Kanunun uygulanmasında; çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi. ." Çocuk Koruma Kanuna göre çocuğun korunmasına ilişkin bkz. Ömer Uğur Gençcan, "Çocuğun Çocuk Koruma Kanununa Göre Korunması", Terazi Hukuk Dergisi, C. 9, S. 100, 2014, ss. 486-498.

41 Uğur, 2012, s. 341.

42 Ruhi, s. 532.

43 Kanun'da koruma kapsamındaki kişilerin tek tek sayılmasının, dar yorum yapılmasına neden olduğu ve bu durumun Kanun'un kapsamının sınırlandırıldığı yönünde eleştiriler için bkz. Yağcıoğlu, s. 926.

44 Uğur, 2012, s. 343. Ayrıca bu konuya benzer şekilde Kanunun koruma alanının belirlenmesinde kadınların cinsel yönelimlerine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamasının, kapsam konusunda tereddütler doğurabileceği, bu tereddütlerin hâkimlerin yorum yetkisi çerçevesinde giderilebileceği yönünde bkz. Şener, s. 3.

45 6251 sayılı Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile onaylanmıştır. (29.11.2011 tarih ve 28127 sayılı R.G.) 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalandığı için çalışmada "İstanbul Sözleşmesi" olarak anılacaktır.

46 Şener, s. 4.

göre, Türk Ceza Kanunu ve diğer mevzuat hükümlerine göre korunmasının mümkün olduğu düşünülmektedir. Farklı “toplumsal cinsiyet” anlayışlarının 6284 sayılı Kanunda yer almamasının yerinde olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Tabii ki farklı toplumsal cinsiyet nedeniyle, doğabilecek şiddet olaylarına da karşı olmakla birlikte bu tür vakaların “aile içi şiddet” olarak değerlendirilmesinin yanlış olduğunu, Türk Anayasası’nın ve kanun koyucusunun kabul etmediği bir tür ilişkiyi “aile içi” olarak değerlendirmenin gerekli olduğunu ileri sürmek pek isabetli görünmemektedir.

3. 6284 Sayılı Kanun’da Düzenlenen Tedbirler

6284 Sayılı Kanun’un ikinci bölümü koruyucu ve önleyici tedbirlere hükümler başlığıyla düzenlenmiştir. Bu tedbirlerin tanımı 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’a ilişkin Uygulama Yönetmeliği’nde yapılmıştır. Yönetmelik m. 3’e göre önleyici tedbir kararı, kanunda yetkili kılınan merciler tarafından şiddeti icra eden veya icra tehlikesi bulunan şahıs hakkında olayın mahiyeti nazara alınarak verilen karardır; koruyucu tedbir kararı ise Kanun kapsamında himaye edilen kişi hakkında hadisenin vasıfları gözetilerek yetkili makamlar tarafından verilen karardır⁴⁷. 4320 Sayılı Kanun döneminde tedbir kararına aykırı davranışın suç olarak kabul

edildiği, ancak 6284 sayılı Kanun ile birlikte bu yaklaşımın terk edilerek söz konusu aykırılığın cezai yaptırım alanı dışına çıkarıldığı ve bunun yerine koruma tedbirlerinin etkinliğini sağlama-ya yönelik olarak zorlama hapsi müessesesinin öngörüldüğü görülmektedir⁴⁸. Gerek tedbir kararı verilmesi gerekse zorlama hapsinin uygulanması şikâyete bağlı kılınmadığı gibi zorlama hapsine karar vermek konusunda hâkime takdir yetkisi de tanınmamıştır⁴⁹.

6284 Sayılı Kanun’un 23. maddesinde, 14.01.1998 tarihli ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un yürürlükten kaldırıldığı, mevzuatta anılan kanuna yapılan atıfların 6284 Sayılı Kanun’a yapılmış sayılacağı ve bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı kanun hükümlerine dayanılarak verilen kararların uygulanmasına devam edileceğinin hüküm altına alındığı, anılan maddenin üçüncü fıkrasında yer alan bu düzenlemenin, 4320 Sayılı Kanun’un 1. maddesi uyarınca 20 Mart 2012 tarihinden önce tesis edilen koruma kararlarını kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle söz konusu tarihten sonra bu kararlara aykırı davranılması hâlinde, cezai yaptırım yerine koruyucu tedbirlerin etkinliğini sağlamaya yönelik olarak tazyik hapsinin uygulanabileceği yönünde bir geçiş rejiminin benimsendiği anlaşılmaktadır⁵⁰.

Son olarak vurgulamak gerekir ki 6284 Sayılı

47 Bu itibarla, her iki tedbir kararının da olayın mahiyeti nazara alınarak verildiği; ancak koruyucu tedbir kararının himaye edilen kişi lehine, önleyici tedbir kararının ise şiddeti uygulayan veya uygulama taşıyan kişi aleyhine tesis edildiğine dair bkz. Öztürk, s. 8.

48 6284 sayılı Kanun’da şiddet uygulayan için öngörülen zorlama hapsinin ne bir suç karşılığında öngörülen hapis, ne de 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (31.03.2005 tarih ve 25772 sayılı R. G.) kapsamında uygulanan bir yaptırım olduğuna ilişkin bkz. Uğur, 2012, s. 342, 358-359.

49 Uğur, 2012, s. 356. 6284 sayılı Kanun m. 13: “(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. (2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez. (3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.”

50 Uğur, 2012, s. 342.

Kanun'da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlerin geçici hukuki koruma niteliği taşıdığı kabul edilmekle birlikte bu tedbirlerin Türk Medeni Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda⁵¹ öngörülen geçici hukuki koruma tedbirlerinden farklı bir rejime tâbi olduğu anlaşılmaktadır⁵².

a. Koruyucu tedbirler

Koruyucu tedbirler vasıtasıyla şiddet mağdurlarının himayesi hedeflenmekte olup tedbir kararı acil hallerde ve muayyen bir müddetle tesis edilmektedir; söz konusu tedbirler şiddeti icra eden kimsenin cezai ve sair sorumluluklarını bertaraf etmemektedir⁵³. Aslında şiddete uğrayan kimsenin en öncelikli ihtiyacı, şiddeti gerçekleştiren kişinin hakimiyetinden ayrılmasıdır; dolayısıyla koruyucu tedbirler mühim bir fonksiyon ifa etmekte ve ancak bu vasıtalarla şiddet mağduruna harici faktörler aracılığıyla yardımcı olunabilmektedir⁵⁴.

Koruyucu tedbirlere dair kararlar mülki amir (m. 3) ya da hâkim (m. 4) tarafından verilebilmekle birlikte bekletilmesinde mahzur bulunan durumlarda kolluk makamları tarafından da

tesis olunabilir⁵⁵. Öğretide bu durumun karışıklık oluşturacağı ileri sürülmüş⁵⁶; bunun yanında somut olayın özelliğine göre en kısa sürede tedbir kararı alabilecek makama yetki tanınmasının yerinde olacağı da ifade edilmiştir⁵⁷. Şiddete uğrayan kişinin güvenli bir yerde barınmasının sağlanması m. 3/a'da düzenlenmiştir⁵⁸. Yönetmelik'in 10/6. maddesi uyarınca da barınma yeri temin edilmesine karar verilen kişiler, bakanlığa ait ya da bakanlığın nezaret ve denetimi altındaki yerlere yerleştirilmektedir; barınma imkanlarının kâfi gelmediği durumlarda ise korunan kişiler, mülki amirin, ivedi hallerde kolluğun yahut bakanlığın talebiyle kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya mümasil yerlerde muvakkaten barındırılabilir.

Şiddete maruz kalan, yahut böyle bir tehlikesi bulunan kişilerin temel meselelerinden birinin ekonomik gereksinimlerinin temini olduğu, özellikle şiddet uygulayana mali açıdan muhtaç durumda olan mağdurların maddi desteği kaybetme korkusuyla şiddet uygulayanla uzlaşma yolunu seçebildiği; dolayısıyla geçici maddi yardım sağlanması tedbirinin, mağdurun bu endişelerini geçici de olsa gidermesi açısından hayati önem

51 04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı R. G.

52 Geniş bilgi için bkz. Yağcıoğlu, 929-931; Badur, s. 66-68; Tıǧlı, s. 506-507; Ayan, Evlilik Birliği, s. 304-307; Y. 2. HD. 09.07.1998 tarih ve E. 1998/7229, K. 1998/8655; Y. 2. HD. 16.01.2003 tarih ve E. 2002/14276, K. 2003/344; Y. 2. HD. 18.09.2003 tarih ve E. 2003/9980, K. 2003/11604 sayılı kararı (www.legalbank.net E. T. 15.01.2026); Erdem, s. 69-70.

53 Öztürk, s. 8.

54 Öztürk, s. 8.

55 Öztürk, s. 9; 4 ve 5. maddede ancak hâkim tarafından verilebilecek koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının mülki amirler tarafından verilememesi ve istenememesi yönünde bkz. Uğur, 2012, s. 350. Burcu Değirmencioğlu, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Anayasa Mahkemesi İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 167, 2023, ss. 289-334, s. 300. Ayşe Alican Şen, "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci ve 6284 sayılı Yasanın Uygulanabilirliği", Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi, C. 11, S. 22, 2018, ss. 141-161, s. 150-151.

56 Aynı konuda birden fazla makamın, özellikle yürütme ve yargı gibi farklı erkler bünyesinde yetkili ve görevli kılınmasının, yetki ve sorumluluk sınırlarının belirsizleşmesine yol açarak uygulamada karışıklıklar ve tereddütler doğurabileceği, bu durumun muhatapların farklı merciler arasında yönlendirilmesine ya da aynı olay hakkında farklı makamlarca birbirinden ayrışan kararların verilmesine zemin hazırlayabileceği yönünde bkz. Uğur, 2012, s. 350.

57 Öztürk, s. 9.

58 Kanunda sığınma evi yerine barınma yeri ifadesinin kullanılması, barınma yerinin sağlanmasının en azil tedbirlerden olduğu ve Türkiye'de yeterli sayıda sığınma evinin bulunmadığına ilişkin ileri sürülen düşünceler için bkz. Öztürk, s. 9.

taşıdığı belirtilmektedir⁵⁹.

Yine 6884 Sayılı Kanun m. 4 uyarınca bu kanun kapsamında korunan kişiler hakkında hâkim tarafından koruyucu tedbirlerden birine, bir kısmına veya uygun görülecek benzeri tedbirlere hükmedilebilir⁶⁰; söz konusu tedbirler işyerinin değiştirilmesi⁶¹, evli olan kişi için ortak konuttan ayrı bir ikametgâh tayini⁶² ve 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şartların bulunması ve korunan kişinin istemi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi düşülmesi⁶³ ve korunan kişi

bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin bertaraf edilmesi için diğer tedbirlerin kafi gelmeyeceğinin anlaşılması halinde ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu⁶⁴ hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesidir⁶⁵.

Koruyucu tedbirlerin ayırıcı özelliği, kararın verilmesi için mağdurun beyanının yeterli olması ve delil ya da belge şartı aranmaması olup, bu kararlar şiddeti icra eden şahsın dinlenmesine ve delillerin toplanmasına gerek duyulmaksızın

59 Öztürk, s. 10. Ayrıca geçici maddi yardım yapılması Yönetmelik m. 8'de düzenlenmiştir. Buna göre: "(1) Korunan kişi hakkında Kanunun 17 nci maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılır. (2) Tedbir kararı, ilgiliye tefhim veya tebliğ edilir ve yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir. (3) Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır. (4) Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz." Maddi yardım tedbirine ilişkin geniş bilgi için bkz. H. Sena Akkışla, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Çerçevesinde Geçici Maddi Yardım Hükümünün Değerlendirilmesi", II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu Cilt-1, Ed. Süheyla Suzan Gökalp Alica, Necdet Basa, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara, 2019, ss. 13-31. 6284 sayılı Kanun'da şiddet mağdurlarının maddi ve manevi tazminat taleplerine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiş, mağdurun korunması geçici maddi yardım ve tedavi giderlerinin karşılanmasıyla sınırlı tutulmuş, buna karşılık çalışmaya gücünün kaybı, ekonomik geleceğin zedelenmesi ve sürekli destekten yoksun kalma gibi zararların giderilmesi sorumluluk hukukunun genel hükümlerine bırakılmıştır. Özellikle maddi zararlar yönünden konunun 6284 sayılı Kanunda ayrıntılı şekilde düzenlenmesi yönünde bkz. Yağcıoğlu, 956-957; kadına yönelik şiddet olaylarında bedeni zarara ilişkin bkz. Müslüm Akıncı, "Yaşam Hakkı İhlalleri ve İdari Yargı", Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara, 2016, ss. 265-292, s. 279.

60 Benzeri tedbirler ifadesinden örnekseyici sayım olduğu yönünde bkz. Yağcıoğlu, s. 932.

61 Gerektiğinde şiddet uygulayanın da işyerinin değiştirilmesi gerektiğine ilişkin bkz. Öztürk, s. 12. İşyerinin değiştirilmesine ilişkin ayrıca bkz. Yönetmelik m. 13: "(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabii olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir. (2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir. (3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir." İşyerinin değiştirilmesi tedbirine ilişkin bkz. AYM, K.Ş Başvurusu, Başvuru Numarası: 2016/14613, Karar Tarihi: 17/07/2019 (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr E. T. 13.01.2026)

62 Yönetmelik m. 14: "(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenebilir. (2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir." Ayrıca geniş bilgi için bkz. Sezgi Öktem Songu / Asiye Şahin Emir, "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Çalışma İlişkilerine Etkisi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, 2020, ss. 1157-1178.

63 Yönetmelik m. 15: "(1) Hâkim tarafından, Türk Medeni Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir. (2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir."

64 05.01.2008 tarih ve 26747 sayılı R.G.

65 Yönetmelik m. 16: "(1) Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, hâkim tarafından, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilen tedbir kararıdır. (2) Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. (3) Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığınca ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir."

tesis edildiğinden, koruyucu tedbir hükümlerinin suiniyetle kullanılmasının önüne geçilmesi mahkemelerin görevidir⁶⁶. Şiddet konusunda herhangi bir delilin mevcut olmaması halinde mahkemenin uyarı niteliğindeki tedbirlerle yetinmesi, delil varlığı halinde ise özgürlüğü sınırlandırıcı tedbirlere hükmetmesi gerektiği savunulmaktadır⁶⁷. Bunun yanında “kadının beyanı esastır” ilkesinin uygulandığı görülmektedir⁶⁸. Ancak hâkime, çok geniş bir takdir alanı bırakılarak kadının beyanın hilafına bir olgunun ortaya çıkması veya bu durumun hayatın olağan akışı çerçevesinde kabulünün mümkün olmadığı durumlarda, hâkimin serbestçe bu beyanları değerlendirmesi gerektiği kanaatindeyiz. Aksi durum yargılama makamlarının, bilerek yanlış kararlar verme gibi, hukuk sistemine ve adalet ilkesine halel getirecek durumların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

b. Önleyici tedbirler

Şiddeti uygulayan kimse hakkında alınacak önleyici tedbirlere kural olarak hâkim tarafından, gecikmesinin mahzurlu olduğu hallerde ise kolluk tarafından karar verilebilir⁶⁹. 6284 Sayılı Kanun m. 5 uyarınca şiddet uygulayan kişiler hakkında hakim tarafından önleyici tedbirlerden birine, bir kısmına veya münasip görülecek benzeri tedbirlere hükmedilebilir; söz konusu tedbirler şiddet mağduruna yönelik şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması; müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis⁷⁰; korunan kişilere ve bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması; çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tamamen kaldırılması⁷¹;

66 Öztürk, s. 13; önleyici tedbir bakımından ise kesin delil aranmasa da yeterli şüphe bulunması gerektiğine ilişkin bkz. Uğur, 2012, s. 350-352.

67 Badur, s. 78.

68 Y. 5.CD., 27.10.2009 tarih ve E.2007/7587, K.2009/12054 sayılı kararı (www.legalbank.net E. T. 15.01.2025) Benzer yönde kararlar için bkz. Y. 5.CD., 05.04.2006 tarih ve E.2004/4408, K.2006/2852 sayılı kararı; Y. 5.CD., 4.5.2006, E.2004/6002, K. 2006/3852 sayılı kararı; Y. 5.CD., 7.3.2006 tarih ve E. 2006/1043, K.2006/1460 sayılı kararı; Y. 5.CD., 4.10.2005, E. 2003/7699, K. 2005/20713 sayılı kararı (www.legalbank.net E. T. 15.01.2026). Hükümün kötüye kullanılmasının önlenmesi amacıyla asgari olasılık koşulu aranması ve taraflar dinlenirken uzman psikolog bulunması gerektiğine ilişkin bkz. Öztürk, s. 13. Bu ilkeye ilişkin geniş bilgi için bkz. Seher Kırbaş Canikoğlu, “Kadının Beyanı Esastır”: Çok Bilinmeyenli Bir Denklem”, Ankara Barosu Dergisi, S. 4, 2015, ss. 229-253. Ayrıca bkz. Olcay Karacan, “Kadının Beyanı Esastır İlkesi ve Bağlamsallık”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 71, S. 3, 2022, ss. 1279 – 1296. Ayrıca bkz. İbicioğlu / Durutürk, s. 763-765.

69 Öztürk, s. 14. Çelt, s. 124-129. Önleyici tedbirlerin temel hak ve özgürlüklere önemli ölçüde sınırlama getirdiğine ilişkin bkz. İbicioğlu / Durutürk, s. 767, yündeki kararlar için bkz. AYM, Ercan Şahin ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru Numarası: 2018/8030, Karar Tarihi: 02/02/2022, paragraf 36; AYM, Salih Söylemezoğlu Başvurusu, Başvuru Numarası: 2013/3758, Karar Tarihi: 06/01/2016, paragraf 72; AYM, Erdal Türkmen Başvurusu, Başvuru Numarası: 2016/2100, Karar Tarihi: 04/04/2016, (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr E. T. 13.01.2026)

70 Yönetmelik m. 19: “(1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oturdukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin karar verilebilir. (2) Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir. (3) Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir. (4) Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir.”

71 Bu hususun ilk kez 6284 sayılı Kanunla düzenlendiği ve 4320 sayılı Kanun’da yer verilmediğine ilişkin bkz. Öztürk, s. 14. Çocukla kişisel ilişki noktasında bu maddeler de önemlidir: 4058 sayılı Kanunla uygun bulunan çocuk bulunan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 3: “Taraflar Devletler, ana-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana-babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler.” (27.01.1995 tarih ve 22184 sayılı R.G. [www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf] E.T. 09.01.2026) TMK m. 182/2/3: “Mahkeme, kararında kişisel ilişki düzenlenmesinin gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayetin değiştirilebileceğini ihtar eder. Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.”

gerekli görülmesi halinde korunan kişinin şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması; korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermeme- si; korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi⁷²; bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslimi; silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslimi⁷³; korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması halinde hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanması⁷⁴; bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması⁷⁵ şeklindedir.

6284 Sayılı Kanun m. 5/3'e göre, kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 5395 Sayılı Çocuk

Koruma Kanunu⁷⁶nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 Sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

6284 Sayılı Kanun m. 8/3'e göre, önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verileceği, bu kararın verilmesinin, kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemeyeceği ifade edilmiştir. Kanunun 3, 4 ve 5. maddelerinde, kanunda öngörülen tedbirlerden birine, bir kısmına veya uygun görülecek benzeri tedbirlere hükmedilebileceği hükme bağlanmış olup, tedbir kararı konusunda yetkili makama takdir yetkisi tanınması ve tedbirlerin önceki düzenlemelere göre kapsamlı tutulması isabetli kabul edilmektedir. Zira ev içi şiddetin tarihsel süreçte yaygın kabul görmediği ve bu türden şiddetin kamusal alanda yeterince tanınmadığı ülkelerde koruyucu ve önleyici tedbirlerin geniş bir çerçevede düzenlenmesinin büyük önem arz ettiği vurgulanmaktadır⁷⁷.

72 Yönetmelik m. 24: "Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir."

73 Yönetmelik m. 26: "(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik karar verilebilir. (2) Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez. (3) Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir."

74 Yönetmelik m. 27: "(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir. (2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir. (3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir. (4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır."

75 Yönetmelik m. 28: "(1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir. (2) Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur. (3) Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir. (4) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir. (5) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır." Velayeti annede olan çocukla kişisel ilişki kuramayan baba ve Mahkemece anne ve çocuk hakkında verilen danışmanlık ve sağlık tedbirine ilişkin bkz. AİHM, Cengiz Kılıç Başvurusu, 2013/3181, Karar Tarihi: 03/02/2016 (hudoc.echr.coe.int E.T. 13.01.2026)

76 15.07.2025 tarihli ve 25876 sayılı R. G.

77 Öztürk, s. 18.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması (Yönetmelikte ŞÖNİM şeklinde de ifade edilmiş) m. 14 ile düzenlenmiştir. Buna göre bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını 7/24 (yedi gün yirmidört saat) esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kuracağı belirtilmiştir.

II. HUKUKİ DÜZENLEMELERİN AİLEYİ KORUMA KONUSUNDA UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

A. Uluslararası Düzenlemelerin ve Kurumsal Mekanizmaların İç Hukuka Etkisi

Türkiye’de kadınların toplumsal konumuna ilişkin görünümün, bir yönüyle uluslararası insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği standartlarıyla büyük ölçüde uyumlu ve gelişmiş bir çerçevede

sunduğu, diğer yönüyle ise çağdaş hukuk düzenlerinde kabulü mümkün olmayan ayrımcı tutum ve hak ihlali niteliği taşıyan uygulamaların varlığını sürdürdüğünün gözlemlendiği, bu durumun kadınların statüsüne ilişkin alanda belirgin bir çelişki ve süreklilik arz eden bir tutarsızlık tablosunu ortaya koyduğu iddia edilmektedir⁷⁸. Ayrıca 4857 Sayılı İş Kanunu⁷⁹nda kadın-erkek eşitliğini güvence altına alacak mekanizmaların yeterli açıklık ve ayrıntıda düzenlenmediği, eşitlik ilkesinin çalışma yaşamında yalnızca işe alım aşamasıyla sınırlı kalmayıp terfi süreçleri ile çalışanlara meslek içi eğitim olanaklarının sağlanması gibi alanlarda da etkin biçimde hayata geçirilmesinin gerektiği, ancak bu hususların uygulamada yeterince yaygınlaştırılmadığı iddia edilmektedir⁸⁰. Türkiye’de kamuya personel alımlarında objektif kriterlerin bulunduğunu söylemek ve kabul etmek gerekir. Buna karşılık işe alımda, işverenlerin serbest tercihlerinin, teşebbüs hürriyetini engelleyeceği de açıktır. Bir başka ifade ile, işe erkek veya kadının alınacağı veya kadın ise hangi nitelikte kadın veya erkek olacağı, serbest piyasa şartlarında tespit edileceğinden, bu eksikliğin çok da karşılığının bulunmadığı açıktır.

Ailenin, eşitsiz ilişkilerin tartışma dışı bırakıldığı mutlak bir alan olarak ele alınamayacağı, kadınlara atfedilen geleneksel rollerin ev içi alanda yoğunlaşmasıyla birlikte kadının emeğinin yeterince görünür kılınmadığı ve cinsiyete dayalı güç ilişkilerinin yeniden üretilebildiği bir yapıya dönüşme ihtimalini barındırdığı, bu bağlamda

78 Feride Acar, “Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum”, Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, Der. Gökçeçek Ayata, Sevinç Eryılmaz Dilek, Bertil Emrah Oder, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010, ss. 13-22, s. 14. Uluslararası alanda ailenin korunmasına ilişkin geniş bilgi için bkz. Hüsamettin Uğur, “Uluslararası Sözleşmeler ve AİHM Kararları Işığında Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Gayriresmi Evlilikler Hakkında Yargıtay Kararı”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 4, S. 34, 2009, ss. 155-168.

79 10.06.2003 tarih ve 25134 sayılı R.G.

80 Acar, s. 19. Ayrıca 2024 TÜİK verilerine göre, kadınların istihdam oranının erkeklerin yarısından daha az olduğu ve kadınların istihdam oranının artmasına yönelik çalışmalar yapılabileceği ileri sürülebilir. (Türkiye İstatistik Kurumu, 06.03.2025 tarih ve 54076 sayılı İstatistiklerle Kadın, 2024 verileri için bkz. data.tuik.gov.tr E. T. 09.01.2026)

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi tarafından⁸¹, taraf devletlerin aileye ilişkin yaklaşımlarından bağımsız olarak, kadının aile içindeki konumunun hem hukuki hem de fiilî düzlemde eşitlik ve adalet ilkeleriyle uyumlu şekilde ele alınması gerektiğinin özellikle vurgulandığı ifade edilmektedir⁸². Ancak bu beyanların toplumda ve yaşadığımız zamanda ileri sürmenin karşılığının da bulunmadığını beyan etmek gerekir. Zira kamuda işe alımlarda, kadın sayısının erkek sayısından fazla olmaya başladığı ve hatta özel sektörde de, nitelikli kadın işgücünün de artan oranda tercih edildiği gerçeğini de dikkatten uzak tutmamak gerekir. Bütün bu iddiaların ve eleştirilerin temelinde haklılık payı olsa da gerçeklikten kopuk ve mutlak eşitliğe dayalı bir hayatın günümüz serbest pazar ekonomisinde yerinde olmayacağı da hayatın gerçeğidir.⁸³

Uluslararası hukukta kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet alanında yaptırım gücüne sahip ilk sözleşme olarak kabul edilen İstanbul Sözleşmesi'nin, taraf devletlerin iç hukuklarında kapsamlı düzenleme ve uyarlamaları zorunlu kıldığı, ancak Türkiye bakımından bu sözleşmeden 21 Mart 2021 tarihi itibarıyla çekilme yoluna gidildiği ve bu durumun da yoğun bir eleştiri konusu yapıldığı görülmektedir⁸⁴.

Öte yandan hemen her “uluslararası sözleşme”de yer alan bazı terimler gerekçe yapılarak, kadına karşı şiddete ilişkin kabul edilmiş İstanbul Sözleşmesi’nde, “toplumsal cinsiyet” içeriği konusunda üzerinde mutabık kalınan uluslararası tanımın olmadığı ve sınırlı sayıda uzman değerlendirmesi ile yeni cinsiyetlerin ortaya çıkarılmasının toplumsal kültür tarafından kabulü zorunluluğu da yoktur. Esasen vurgulanması gereken husus şudur ki hangi kimlik veya statüye sahip olursa olsun, her bireye yönelik şiddet eylemleri hukukumuzca kabul edilemez niteliktedir. Mevcut hukuk sistemimiz içerisinde cinsiyet kimliği veya yönelimi ne olursa olsun şiddete maruz kalan kişilerin genel hükümler çerçevesinde başvuru yapma imkânını ve kanuni koruma isteme hakkı mevcuttur ve bu başvuruların etkin biçimde değerlendirilmesi de ilgili makamların sorumluluğundadır. Bu bağlamda özel bir düzenlemenin yapılmamış olması, bireylerin korunmasız bırakıldığı anlamına gelmemektedir. Ancak ailenin korunması ile ilgili bir sözleşmede farklı terimler kullanarak her gün yeni yorumlarla, sözleşmeye üye devletleri, uluslararası arenada eleştiri konusu yapmanın, sanılanın aksine sadece o devleti zora sokma ile ilgisi yoktur ve sınırlı sayıda uzman eliyle, binlerce yıllık oturmuş bir kültürü ortadan kaldırma gibi, bir eğilim de taşıdığını da ifade etmek gerekir.

81 1985 yılında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi kısaca CEDAW’ın Türkiye tarafından imzalanarak yürürlüğe konulmasıyla birlikte (UN, Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 1979, [www.ohchr.org E.T. 11.01.2026] [14.10.1985 tarih ve 18898 sayılı R.G.]), kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesine ilişkin uluslararası standartların iç hukuk düzeniyle uyumlaştırılması sürecinde önemli bir aşamanın kaydedildiği yönünde bkz. Gülçin Erokşal Ülger, “Türk Anayasalarında Kadın Hakları ve Uygulamalarıyla İlgili Bir Değerlendirme”, Yasama Dergisi, S. 31, 2015, ss. 24-45, s. 39.

82 Bertil Emrah Oder, “Kadınların İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması”, Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, Der. Gökçeçek Ayata, Sevinç Eryılmaz Dilek, Bertil Emrah Oder, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010, ss. 23-52, s. 40.

83 Üniversitelerdeki kadın akademisyenlerin %47’ye ulaştığına ilişkin bkz. (https://www.aa.com.tr/tr/egitim/yokten-universitelerdeki-kadin-akademisyen-oranlarina-iliskin-aciklama/3478466 E. T. 18.01.2026); , kamu istihdamı içerisinde kadınların payının düzenli olarak arttığına ilişkin bkz. Esra Durceylan Kaygusuz / Alpay Filiztekin / Zeynep Gülrü Göker, “Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı: Genel Eğilimler, Bölgesel ve Demografik Farklar, Tutumlar”, s. 11, (kadingirisimci.gov.tr E. T. 18.01.2026) Ayrıca bu konuda yapılan bir çalışma için bkz. Bahar Burtan Doğan / Gaye Mat Çelik, “Kadının Kamudaki Yeri: Türkiye İstatistik Kurumu Örneği”, Dicle Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 13, 2017, ss. 113-131.

84 Değirmencioğlu, s. 294. 20.03.2021 tarih ve 31429 sayılı R. G. 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Sözleşme Türkiye bakımından feshedilmiştir.

Esasen Birleşmiş Milletler⁸⁵ tarafından 1993 yılında kabul edilen Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi her ne kadar hukuken bağlayıcı bir nitelik taşımamakta ise de, kadınlara yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemelerin şekillenmesinde yönlendirici bir çerçeve sunduğu⁸⁶, bu sürecin 2011 yılında imzalanıp 2014 yılında yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesi ile güçlendirildiği, devamında 4320 Sayılı Kanun'un yetersizliklerini gidermeyi amaçlayan 6284 Sayılı Kanun'un kabul edildiği, ayrıca 2012 yılında Türkiye İnsan Hakları Kurumu'nun kurulduğu ve 2016 yılında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu⁸⁷ adıyla yeniden yapılandırıldığı görülmektedir⁸⁸.

B. 6284 sayılı Kanunun Uygulama Süreci ve Etkinliğine İlişkin Değerlendirmeler

6284 Sayılı Kanun'dan yararlanabilecek grupların kapsamının genişletilmiş olması isabetli bir gelişme olarak değerlendirilebilirse de, her türlü şiddet olgusunun kanunun uygulama alanı içinde yer almadığının görülmesi, özellikle kişi ve konu bakımından kapsamın belirlenmesinde daha açık ve sınırları belirgin ifadelerle yer verilmesini

gerekli kılmakta; kanunun Türk vatandaşı-yabancı ayrımı yapılmaksızın uygulanacağı kabul edilse dahi, bu durumun yabancı mağdurlar bakımından sınır dışı edilme endişesini ortadan kaldırmaya tek başına yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle şiddete maruz kalan yabancılar yönünden özel ve açık bir düzenlemeye yer verilmesinin yerinde olacağı düşünülmekte; öte yandan, koruma tedbiri uygulanan kişinin şiddet uygulayanla iletişime geçmesi hâlinde uygulanacak bir yaptırımın öngörülmemiş olması da kanunun dikkat çeken eksikliklerinden biri olarak ileri sürülmektedir⁸⁹. Ancak devletlerin, kendi vatandaşlarını korumasının esas olduğu ve ülkesine yasa dışı yollarla gelen kimseleri, sınır dışı etme hakkının bulunduğunu da kabul etmenin devletin egemenliği ile alakalı olduğunu kabul etmek gerekir. Bu nedenle bu iddiaların hayatın gerçeği ile çok uyumlu olmadığı da düşünülebilmektedir.

Zorlama hapsine karşı özel bir kanun yolu ya da etkili bir denetim mekanizmasının öngörülmemiş olması, çocuklar ile davranışlarını yönlendirme yeteneği bulunmayan kişiler bakımından bu yaptırımın uygulanabilirliğine ilişkin açık bir çerçevenin çizilmemesi, karşılıklı şiddet olgularında nasıl bir değerlendirme yapılacağına belirginleştirilmemesi, "şiddete uğrama tehlikesi bulunan"

85 1975'in Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Kadın Yılı olarak ilan edildiğine ve bu tarihten sonra kadın sorunuyla ilgili uluslararası konferansların düzenlenmeye başlandığına sadece ülkemizde değil Dünyada kadınların toplum içerisindeki statüsüyle ilgilenilmeye başlandığına ilişkin bkz. İhsan Şerif Kaymaz, "Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye'de Kadının Toplumsal Konumu", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 46, 2010, ss. 333-366, s. 352.

86 Nazan Moroğlu, "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi", 2012, ss. 357-380, s. 362, https://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf E. T. 13.01.2026; Kübra Ercoşkun Şenol, "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 13, 2019, s.425; Değirmencioğlu, s. 292.

87 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile bu değişiklik olmuştur. (20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı R.G.) Amaç ve kapsamı ilişkin m. 1: "Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir." Geniş bilgi için bkz. Zehra Odyakmaz / Bayram Keskin / Yusuf Deniz, "6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu Üzerine Bir Değerlendirme-I", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, 2016, ss. 721-761.

88 Erokşal Ülger, s. 41.

89 Öztürk, s. 25-29.

kişiler yönünden önleyici tedbir kararı verilirken şiddet uygulama ihtimalinin hangi ölçütlere göre belirleneceğinin netleştirilmemesi ve koruyucu tedbir kararı için delil veya belge aranmayacağını öngören düzenlemenin uygulamada keyfiliğe elverişli bir alan yaratma riskini barındırması, 6284 Sayılı Kanun'un uygulanmasında öğretide dikkat çekilen başlıca sorun alanları arasında olduğu da ileri sürülmektedir⁹⁰. Bununla birlikte her meseleye ilişkin sürekli yeni kriterlerin ihdas edilmesinin hem uygulanabilirlik açısından sorunlu olduğu hem de kanunun tatbikatını güçleştirebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Bu çerçevede hakimlerin ve ilgili uygulayıcı mercilerin takdir yetkisinin tamamen ortadan kaldırılması ya da aşırı daraltılması, sorunların çözümüne katkı sağlamaktan ziyade, uygulamada tikanıklıklara ve öngörülemeyen sonuçlara yol açabilir. Zira her somut vakanın kendine özgü dinamikleri göz önüne alındığında katı ve ayrıntılı düzenlemelerin adalet arayışını kolaylaştırmaktan çok engelleyebileceği göz ardı edilmemelidir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ailenin

korunması amacıyla mevzuat düzeyinde kapsamlı düzenlemelerin yapılmış olmasına rağmen⁹¹, kamu makamları ile yargı mercilerinin bu düzenlemeleri etkili ve özenli biçimde uygulama konusunda çeşitli aksaklıklarla karşılaştığının⁹², Anayasa Mahkemesi tarafından incelenen bireysel başvuru kararlarından anlaşıldığı⁹³, söz konusu uygulama eksikliklerinin ise kimi durumlarda tafisi güç hatta imkânsız sonuçlara yol açarak, 6284 Sayılı Kanun kapsamında korunması gereken kişilerin en temel haklarının zedelenmesine varan ağır sonuçlar doğurabildiği ifade edilmektedir⁹⁴. Son olarak toplumun güncel ihtiyaçları ve temel sorunları dikkate alınarak, akademik çalışmaların ortaya koyduğu uygulama aksaklıkları ile bu aksaklıkların giderilmesine yönelik önerilerin birlikte değerlendirilmesi suretiyle, şiddetin her türü karşısında daha tutarlı ve etkili bir koruma sağlayacak biçimde mevcut düzenlemelerin gözden geçirilmesinin, gerek kanun revizyonları gerekse yeni yasal düzenleme teklifleri yoluyla daha kapsamlı bir hukuki çerçevenin oluşturulmasının gerekli olduğu ileri sürülmektedir⁹⁵.

90 Uğur, 2012, s. 360-363.

91 6284 sayılı Kanun'un 4230 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun'a nazaran çok daha fazla yetki ve görev verildiği, böylece İstanbul Sözleşmesi ile hedeflenen etkin iş birliğinin yasal anlamda sağlandığı yönünde bkz. Çelt, s. 131. Aynı yönde 6284 sayılı Kanun'un toplumun ihtiyaçları ve sorunları da oldukça iyi analiz edilerek ortaya konduğuna ilişkin bkz. İbicioğlu / Durutürk, s. 763. Ayrıca bu konuda Anayasa Mahkemesi'nin değerlendirmesine ilişkin bkz. AYM, Semra Özel Üner Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/12009, Karar Tarihi: 26/10/2016, Paragraf 39; AYM, A.Z.Ö. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2014/546, Karar Tarihi:19/12/2017, paragraf 76; AYM, Ö.T. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2015/16029, Karar Tarihi: 19/2/2019, paragraf 32: "Devletin koruma yükümlülüğü çerçevesinde gerekli yasal altyapının oluşturulduğu ve şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanların korunması yönünden kurulan hukuk sisteminin yetersiz olmadığı anlaşılmaktadır." ((kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr E. T. 13.01.2026), (son karar için bkz. <https://insanhaklari.gen.tr/Metin.aspx?id=96296&d=T E. T. 13.01.2026>))

92 Hâkimlerin çoğu zaman, ihtiyaçları değerlendirmeden şablon kararlar verdikleri yönünde ve Uygulamada, hâkimlerin çocuklara ilişkin koruyucu tedbirler konusunda çekingen davrandıkları, özellikle çocuklar lehine koruma kararı verilmesi, şiddet uygulayan ebeveynle kişisel ilişkinin sınırlandırılması ve çocukların okul bilgilerinin gizlenmesine yönelik taleplerin çoğu zaman reddedildiği yönünde bkz. Yağcıoğlu, s. 944.

93 AYM, T.A. Başvurusu, Başvuru Numarası: 2017/32972, Karar Tarihi: 29/09/2021 (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr E. T. 13.01.2026); idarenin sorumluluğu konusunda geniş bilgi için bkz. Canan Budak, "Anayasa Mahkemesi'nin S. E. Kararı Işığında Kadına Yönelik Şiddeti ve Kadın Cinayetlerini Önlemede İdarenin Sorumluluğu", Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, C. 6, S. 1, 2022, ss. 140-166.

94 Değirmencioğlu, s. 324. 6284 sayılı Kanun'a yöneltilen başlıca eleştirilerden birinin, düzenlemenin aile bütünlüğünü zedelediği iddiası etrafında yoğunlaştığı, buna ek olarak uygulama ve yorum aşamalarında geleneksel yaklaşımların ve toplumsal cinsiyet temelli önyargıların etkisini sürdürdüğünün gözlemlendiğine ilişkin bkz. Alican Şen, s. 152.

95 İbicioğlu / Durutürk, s. 778.

C. Kanun Marifeti ile Aileyi Korumanın İşlevselliğinin Sınırları ve Kültürel Değerlerin Rolü

Aile, toplumsal yapının evrensel bir birimi olarak her kültürde ve sosyal gelişimin her safhasında varlık göstermektedir. Bir sosyal sistem olarak aile, kendine mahsus değerlere, normlara, yapısal özelliklere ve yaşam biçimine sahip olup, her ailenin değer yargıları münferiden farklılık arz etmektedir. Ailenin duygusal bir zemine dayanması, toplumsal işlevi icra etmesi, üyelerine sorumluluklar tahmil etmesi ve toplumsal kurullarla ihata edilmiş olması bu kurumun ayırıcı vasıfları arasındadır.

Esasen ailenin sevgi, sosyalizasyon, neslin devamı, başa çıkma, ekonomik güvenlik, kimlik inşası, bağlılık ve kontrol gibi temel fonksiyonları mevcuttur. Modern çağda aile müessesesi, tarihsel süreçte tehditlerle karşı karşıya kalmış olup, küreselleşme ve modernleşme süreçlerinin aile yapısı üzerinde köklü dönüştürücü etkileri gözlemlenmektedir. Sanayi devrimiyle başlayan hızlı toplumsal değişim, geleneksel geniş aile yapısından çekirdek aileye geçişi, kadının çalışma hayatına dahil olmasını ve buna bağlı olarak aile içi rollerin yeniden tanımlanmasını beraberinde getirmiştir. Teknolojik gelişmeler, bilhassa internet, bilgisayar ve cep telefonu gibi araçların yaygınlaşması, çocuk ve ergenlerin gelişimi üzerinde olumsuz

etkiler doğurmuş; şiddet eğilimi, yalnızlaşma, akademik başarısızlık, dikkat dağınıklığı, depresyon ve sosyal ilişki kaybı gibi psikolojik ve fizyolojik sorunların artmasına yol açmıştır⁹⁶.

Türkiye’de yakın dönemde yaşanan toplumsal dönüşüm sürecinde, kırsal alandan kent merkezlerine yönelen yoğun nüfus hareketlerinin, üretim ve istihdam yapısında tarım ağırlıklı modelden sanayi ve hizmetler eksenli bir yapıya geçişi beraberinde getirdiği, bu değişimin ise yalnızca ekonomik ilişkileri değil, aile içi dayanışma biçimlerini ve bireyler arası bağları da dönüştürerek geleneksel sosyal destek mekanizmalarının zayıfladığı, bireysel yalnızlaşmanın daha görünür hâle geldiği bir toplumsal zemin ortaya çıkmaktadır.

Anne-babanın her ikisinin de çalışması nedeniyle çocukların yalnız kaldığı bir düzende, geleneksel değer aktarım mekanizmalarının zayıflaması, çocuk yetiştirmede deneyimli büyüklerin yokluğu ailevi sorunları daha karmaşık hale getirmiştir. Modernizmin oluşturduğu değer yoksunluğu, tüketim kültürünün yaygınlaşması, manevi ve ahlaki değerlerin zayıflaması sonucunda toplumda ahlaksızlık, köksüzlük, boşluk, umutsuzluk ve yozlaşma gibi olgular baş göstermiştir. Göç, yoksulluk, eğitimsizlik, ruhsal sorunlar, iletişim çatışmaları, şiddet ve boşanma oranlarındaki artış gibi sorunların temelinde küresel ölçekte yaşanan değer erozyonu, insanın manevi yapısındaki bozulma ile inanç ve ahlak sorunlarının yattığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, bireyin, ailenin ve toplumun sağlıklı bir dönüşümünün mümkün olduğu,

96 Geniş bilgi için bkz. Celaleddin Çelik, “Değişim Sürecinde Türk Aile Yapısı ve Din Paradigmatik Anlam ve İşlev Farklılaşması”, Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, S. 8, 2010, ss. 25-35; Fatma Yaşar Ekici, “Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi”, The Journal of Academic Social Science Studies, S. 30, 2014, ss. 209-224; Faruk Turğut, “Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar”, Medeniyet ve Toplum Dergisi, C. 1, S. 1, 2017, ss. 93-117; Celalettin Vatandaş / Saniye Vatandaş, “Gelenek ile Modern Arasında Aile: Küresel Kültür Karşısında Direnç ve Dönüşüm”, Kadın ve Toplum Dergisi, S. 25, 2025, ss. 14-27; Furkan Düzenli, Geleneksel Türk Ailesindeki Dönüşümün Sosyal Politikaya Etkisi”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011. Aile kurumunun hukukumuzdaki mahiyetine ilişkin bkz. M. Refik Korkusuz, “Aile Kurumunun Hukuk Dünyamızda ve Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, Kadın ve Toplum Dergisi, S. 5, 2025, ss. 28-40.

bunun için sahip olunan medeniyet tasavvurunun yeniden canlandırılması, inanç ve değerlerin toplumsal bağlarla kuvvetlendirilmesinin önem arz ettiği vurgulanmaktadır⁹⁷.

Aile politikalarının yeniden şekillendirilmesi ve aile danışmanlığı sisteminin etkin hale getirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır; aile danışmanlığı eğitimlerinin bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından verilmesi ve yerli değerler korunarak modernleşme sürecinin yönetilmesi önem arz etmektedir⁹⁸. Modern dönemde yaşanan önemli bir sorun olarak narsist kültürün yaygınlaşması gösterilmekte olup, gençler arasında sosyal ve psikolojik izolasyonun arttığı, yalnızlık hissini yaşlılara göre daha yüksek oranlarda seyrettiği ve gençlerin evliliği bir külfet, özgürlüğe engel olarak algıladığı ileri sürülmüş; aile içi iletişim becerilerinin geliştirilmesi, stres yönetimi ve sorun çözme kapasitesinin artırılmasına yönelik programların uygulanması, ailenin bir güvenli alanı ve sığınak işlevi görmesinin sağlanması elzem görülmüştür.

Şiddetle mücadelenin yalnızca normatif düzenlemelerle sınırlı bir alan olmadığı, meselenin psikolojik, sosyolojik, ekonomik, ahlaki ve kültürel boyutlarıyla birlikte ele alınmasını zorunlu kıldığı açıktır⁹⁹. Bu çerçevede kalıcı ve etkili bir mücadele ancak ilgili tüm kamu kurumları ve toplumsal aktörler arasında sağlanacak eşgüdümle mümkün

olabilecek, özellikle 6284 Sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanması ve denetlenmesinde görev alan şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması gibi mekanizmaların işlevsel ve etkin şekilde işletilmesi büyük önem arz edecektir¹⁰⁰. Bununla birlikte toplumsal bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve şiddete karşı kolektif farkındalığın artırılmasının, hukuki düzenlemelerin tamamlayıcı unsuru olduğu gerçeğini gözden ırak tutmamak gerekir. Nihayetinde mevzuatın hayata geçirilmesinde kilit rol üstlenen uygulayıcıların, kanunun amacını ve ruhunu gözetken, çok boyutlu ve duyarlı bir yaklaşım sergilemelerinin de şiddetle mücadelenin başarısı bakımından belirleyici olduğu görülmektedir.

Toplumsal yaşamın farklı alanlarında ortaya çıkan şiddet olgusunun en ağır ve kalıcı etkilerini aile içinde gerçekleştiğinde gösterdiği, özellikle şiddetin ebeveyn konumundaki bir aile bireyinden kaynaklanması hâlinde bu durumun mağdur açısından çok daha derin ve yıpratıcı sonuçlar doğurduğu göz ardı edilmemelidir.

Esasen uygulamada şiddet olgusu her somut olayda farklı biçimlerde ortaya çıkmakta, kimi zaman çocuğa yönelen, kimi zaman eşler arasında gerçekleşen bir nitelik arz etmekte ve ekonomik güçlükler, psikolojik sorunlar ya da bireysel kırılımlar gibi çeşitli nedenlerle beslenebilmektedir.

97 Geniş bilgi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görüşleri için bkz. https://webdosyasp.diyaret.gov.tr/muftuluk/UserFiles/erzurum/UserFiles/Files/7.%20MODERN%20D%C3%9CNYADA%20A%C4%B0LE%20OLMANIN%20DE%20C4%9EER%20C4%B0_ef8318c7-7b00-4370-b430-d376c68dacde.pdf, E.T. 31.12.2025.

98 Prof. Dr. Nevzat Tarhan'ın görüşü ve ayrıntılı bilgi için bkz. <https://uskudar.edu.tr/haber/prof-dr-nevzat-tarhan-guclu-bir-toplum-icin-aile-guclendirilmeli/4874>, E.T. 28.12.2025.

99 Şiddet olgusunun çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip olduğu, patolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik yönleri bulunan bu tür sorunların yalnızca yargısal mekanizmalar ve ceza hukuku araçlarıyla ele alınmasının yeterli ve kalıcı çözümler üretmesinin beklenemeyeceği yönünde bkz. Uğur, 2012, s. 340. Şiddetin biyolojik ve diğer faktörlerine ilişkin bkz. Nüket Subaşı / Ayşe Akin, "Kadınlara Yönelik Şiddet: Nedenleri ve Sonuçları", huksam.hacettepe.edu.tr E. T. 13.01.2026

100 Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini (ŞÖNİM) hayata geçiren hükümler açısından şiddetin önlenmesi amacına yönelik ideale yakın bir sistem tasarlandığına ilişkin bkz. Değirmencioğlu, s. 326; ayrıca ŞÖNİM hakkında detaylı bilgi için bkz. Döğmeci / Gürsel, s.850 vd. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarına yönelik hizmetlerin sunulmasında yöneticilerin bakış açıları ve sorumluluğu üstlenmeleri şeklinde sürecin işlediğine ilişkin bkz. Alican Şen, s. 156.

Şiddetin aile içindeki tüm ilişkileri ve yapıları zedeleyen sonuçlar doğurduğu, mağdur konumundaki bireylerde korku, inkâr, kabullenememe ya da yaşananı anlamlandırmakta güçlük çekme gibi duygusal tepkilerin ortaya çıkabildiği, şiddet uygulayan kişiler bakımından da yapılan eylemin farkına varamama veya kendini tanıyamama hâllerinin görülebildiği dikkate almak gerekir. Çözümün yalnızca normatif düzlemde kalmaması gerektiği açıktır. Bu nedenle hukuki düzenlemelerin, günlük hayata sirayet eden bilinçlendirme çalışmalarıyla, ailelerin ve ebeveynlerin desteklenmesiyle, öfke kontrolü ve duygusal farkındalık gibi becerilerin kazandırılmasıyla tamamlanması, ancak bu bütüncül yaklaşım sayesinde aile içi şiddetin önlenmesine yönelik kalıcı ve sağlıklı bir toplumsal dönüşümün mümkün olabileceği değerlendirilmektedir.

Güçlü bir aile yapısı ve gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesi bakımından aile ve kadın oldukça önemlidir. Çalışmamızın konu bakımından sınırını 6284 Sayılı Kanun oluştursa da uygulamada ihlal edilen hususlar sadece “kanun ve kanun mekanizmaları” değil, aile kurumu ve aile kültürüdür. Ailenin, sevgi ve saygının merkezi ve toplumun temeli olduğuna ilişkin binlerce yıldır hâkim olan kültürü yaşatmaktır.

Bir meselenin yalnızca hukuki yönüne odaklanarak normatif çözüm yolları geliştirmek, kuşkusuz hukuk biliminin temel metodolojisidir. Ne var ki, toplumsal kültürde ve ahlaki değerlerde yaşanan dönüşümler, özellikle de aile kurumuna ilişkin geleneksel değerlerin zayıflaması, her türlü toplumsal sorunun münhasıran yasal düzenlemelerle

çözülebileceği yönünde bir beklenti oluşturmuştur. Oysa bu yaklaşım, hukukun işlev ve sınırları açısından gerçekçi değildir. Normatif düzenlemelerin etkinliği, büyük ölçüde toplumun bu normlara yönelik kabulüne ve içselleştirmesine bağlıdır. Dolayısıyla, aile yapısının güçlendirilmesi ve toplumsal ahlaki değerlerin muhafazası gibi hedefler, sadece yasal mekanizmalarla değil, eğitim, sosyal politikalar ve kültürel farkındalık gibi çok boyutlu yaklaşımlarla desteklenmelidir. Narsist, ailesine karşı şiddeti hayatın bir parçası haline getiren, eşine ve çocuklarına sevgi değil, gücünü gösteren kişilerin her zaman yargının önüne getirilmesi mümkün olamamaktadır¹⁰¹. Kanunlarda her ne kadar mağdurun cinsiyetine ilişkin bir vurgu yapılsa da ülkemizde, hatta dünyada kadınlara yönelik şiddetin daha fazla olduğu yadsınamaz bir gerçektir¹⁰². Bu nedenle kadınların korunmasının yasanın da ötesinde diğer sosyal disiplinlerin katkısı ile de korunması gerekir. Hukuk düzeni ile uyumlu olan, diğer sosyal düzen kurallarının da ailenin korunması ve sevgi merkezi yapılması gibi, toplumun temel taşının yerinden oynatılmasının engellenmesi gerekir. Her şeyi kanunla düzenlemek, uygulamadaki bütün yanlış tatbikatları veya yaklaşımları kanunla düzenlemek mümkün değildir. Kaldı ki, hukuk düzeni, ailede sevgi ve saygı gibi alanlara müdahale etmez. Hukuka aykırılık anında, fiilen gerçekleşen, yanlış gördüğü durumlara müdahale eder.

SONUÇ

Ailenin korunmasına ilişkin tedbirler, ağırlıklı olarak 6284 Sayılı Kanun’da koruyucu ve önleyici

101 Narsistler ve ceza hukukuna ilişkin bkz. Olgun Değirmenci / Didem Durmaz, “Narsist Kişilik Bozukluğuna Bağlı Davranışların Ceza Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Adalet Dergisi*, S. 75, 2025, ss. 93-122.

102 Kadınlara yönelik şiddetin tarihsel gelişimi ve yaşananlara ilişkin bkz. Ayşe Gül Altınay / Yeşim Arat, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, Punto Baskı, İstanbul, 2007. Düğmecı / Gürsel, s.850 vd.

tedbirler olarak düzenlenmiştir. Bu tedbirler aile içinde, korunan kişinin güvenliğinin sağlanması ile şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişinin davranışlarının sınırlandırılması amacıyla hizmet eden, geçici ancak bağlayıcı nitelikte hukuki koruma araçları olarak düzenlenmiştir.

Kanunun 3, 4 ve 5. maddelerinde yer verilen bu mekanizmalar, hâkim başta olmak üzere mülki amir ve sınırlı hâllerde kolluk makamları tarafından gecikmeksizin uygulanabilen, acil müdahale gerektiren durumlarda klasik geçici hukuki koruma tedbirlerinden ayrılan bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle söz konusu tedbirler, nihai bir uyuşmazlık çözümünden ziyade, şiddetin önlenmesi ve tekrarlanmasının engellenmesi amacıyla oluşturulmuş işlevsel ve dinamik bir koruma rejimi ortaya koymaktadır. Uygulamada ortaya çıkan sorunlar yargı kararları ile boşluk doldurma yöntemi ile tamamlanmalıdır.

Esasen, her bir sorunda, yeni kanun değişikliğine gitmek, aileyi korumayacaktır. Öte yandan aile

kurumunun korunmasında hukuki düzenlemelerin tek başına yeterli olamayacağı açıktır. Hukuk düzenimizce tanınan ve toplumsal yaşamda etkili olan örf-adet, ahlak ve din gibi sosyal normların bu konuda etkin bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Ayrıca sosyoloji ve psikoloji başta olmak üzere sosyal bilim disiplinlerinin de ailenin işlevsel bütünlüğünü korumaya yönelik katkı sunması önem taşımaktadır. Bu bağlamda aile yapısındaki çözümlenmenin önlenmesi ve muhtemel mağduriyetlerin azaltılması amacıyla, hukuki mekanizmaların yanı sıra toplumsal normlar ve bilimsel yaklaşımların bir arada işlemesi elzemdir. Öte yandan “ailenin korunması” konusunda dikkat edilmesi gereken husus, tüm bu girişimlerin hukuk düzeniyle uyumlu bir çerçevede geliştirilmesidir. Nitekim farklı sosyal kontrol mekanizmalarının birbiriyle çelişmeden ve tamamlayıcı bir şekilde işlemesi, hem bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hem de toplumsal barışın sürdürülmesi açısından zaruri görülmektedir.

Esasen, “aile kültürü” kavramı, toplumun en temel birimi olan aile içerisinde kadının merkezi

konumunun tanınmasını, ona saygı gösterilmesini ve ailenin koruyucu işlevinin içselleştirilmesini ifade eder. Ancak günümüzde giderek artan değer erozyonu, zaman zaman kadını ve ailenin diğer bireylerini şiddetin hedefi haline getirebilmektedir. Kuşkusuz, ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi hukuki düzenlemelerle güvence altına alınmalıdır. Bununla birlikte, uygulamada ortaya çıkan normlar arası boşlukların veya belirsizliklerin, yargı içtihatları yoluyla doldurulması hukuk tekniği açısından daha işlevseldir. Zira her somut olay için ayrı bir yasal değişiklik yapılması yönündeki yaklaşım, kanun koyma tekniğiyle bağdaşmadığı gibi, hukuk sisteminin öngörülebilirliğini ve istikrarını da zedeleyebilir. Nitekim hukukun dinamik yapısı, genel ve soyut normların somut olaylara uygulanması sürecinde hakimler tarafından yorumlanmasını gerektirir. Bu anlamda yargısal yorumun hukuk oluşturma işlevini göz ardı ederek her değişikliği yasama yoluyla gerçekleştirmeye çalışmak, ne mümkün ne de yerinde bir strateji olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

ACAR, Feride; “Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum”, Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, Der. Gökçeçiçek AYATA / Sevinç ERYILMAZ DİLEK / Bertil Emrah ODER, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları), İstanbul 2010, s. 13-22.

AKINCI, Müslüm; “Yaşam Hakkı İhlalleri ve İdari Yargı”, Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, (Türkiye Barolar Birliği Yayını), Ankara 2016, s. 265-292.

AKINCI, Şahin; “Medeni Kanun’da Kadın ve Aile”,

(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, 2004).

AKKIŞLA, H. Sena; “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Çerçevesinde Geçici Maddi Yardım Hükümünün Değerlendirilmesi”, II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu Cilt-1, Ed. Süheyla Suzan GÖKALP ALICA / Necdet BASA, (Türkiye Barolar Birliği Yayını), Ankara 2019, s. 13-31.

AKINTÜRK, Turgut / **ATEŞ**, Derya; Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku, 25. Baskı, (Beta Yayıncılık), İstanbul 2024.

ALİCAN ŞEN, Ayşe; “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci ve 6284 sayılı Yasanın Uygulanabilirliği”, (Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi, C. 11, S. 22, 2018, s. 141-161).

ALTINAY, Ayşe Gül / **ARAT**, Yeşim; Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, (Punto Baskı), İstanbul 2007.

ALTUNKAYA, Mehmet; “Türk Özel Hukukunda Evlilik Dışı Doğan Çocukların Hukuki Durumu”, (Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2001, s. 389-434).

AVŞAR, Selda Taşdemir; “Kadına Yönelik Şiddetin Unutulan Özneleri: Sığınmaevinde Kalan Çocuklar”, (Journal of Economy Culture and Society, S. 59, 2019, s. 185-211).

AYAN, Serkan; Evlilik Birliğinin Korunması, (Türkiye Barolar Birliği Yayını), Ankara 2004, s. 303-310.

AYİTER, Nüşin; “Türk Medenî Kanunu Öntasarısı ve Gereğesinin Nesebe İlişkin Hükümleri Hakkında Görüşler”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 1, 1973, s. 145-167).

BADUR, Emel; “Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 84, 2009, s. 63-92).

BAYDUR, Emel / **ERTEM**, Burcu; “Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 65, 2006, s. 89-118).

BUDAK, Canan; “Anayasa Mahkemesi’nin S. E. Kararı Işığında Kadına Yönelik Şiddeti ve Kadın Cınayetlerini Önlemede İdarenin Sorumluluğu”, (Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, C. 6, S. 1, 2022, s. 140-166).

BURTAN DOĞAN, Bahar / **MAT ÇELİK**, Gaye; “Kadının Kamudaki Yeri: Türkiye İstatistik Kurumu Örneği”, (Dicle Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 13, 2017, ss. 113-131).

CEYLAN, Ebru; “Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 109, 2013, s. 13-54).

ÇELİK, Celaleddin; “Değişim Sürecinde Türk Aile Yapısı ve Din Paradigmatik Anlam ve İşlev Farklaşması”, (Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, S. 8, 2010, ss. 25-35).

ÇELT, Damla; “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kolluğun Görev ve Yetkileri”, (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 1-2, 2019, s. 109-138).

ÇOKBA, Yakup / **ÇULHA**, Cem; “Türk Hukukunda Koruyucu Ailelik ve Koruyucu Aile Sözleşmesi”, Prof. Dr. Metin Günday’a Armağan, (Atılım Üniversitesi Yayınları), Ankara 2020, s. 333-355.

DEĞİRMENCİ, Olgun / **DURMAZ**, Didem; “Narsist

Kişilik Bozukluğuna Bağlı Davranışların Ceza Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi”, (Adalet Dergisi, S. 75, 2025, ss. 93-122).

DEĞİRMENCİOĞLU, Burcu; “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Anayasa Mahkemesi İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 167, 2023, s. 289-334).

DOĞAN, İzzet; “Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Belgeler, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, (İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 3, 2008, s. 1223-1260).

DOĞAN, Recep; “Bir Koruma Tedbiri Olarak Koruyucu Aile Kurumu ve Koruyucu Aile Yönetmeliği”, (Ankara Barosu Dergisi, S. 2, 2013, s. 145-170).

DÜĞMECİ, Fatih / **GÜRSEL**, Esin; “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Hususunda Devletin Yükümlülükleri ve Sorumluluğu”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 2, 2019, s. 843-873).

DÜZENLİ, Furkan; Geleneksel Türk Ailesindeki Dönüşümün Sosyal Politikaya Etkisi, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2011.

ERCOŞKUN ŞENOL, Kübra; “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme”, (Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 13, 2019).

ERDEM, Mehmet; “Aile İçi Şiddet ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 73, 2007, s. 46-77).

EREŞ, Figen; “Türkiye’de Kadının Statüsü ve

Yansımaları”, (Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 19, s. 40-52).

ERTÜRK, Şükran / **ÖZDAMAR**, Demet; “Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Özel Sayı, 2010, s. 1169-1218).

EROĞSAL ÜLGER, Gülçin; “Türk Anayasalarında Kadın Hakları ve Uygulamalarıyla İlgili Bir Değerlendirme”, (Yasama Dergisi, S. 31, 2015, s. 24-45).

FİŞEK, Hicri; “Nesebin Tashihi”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 3, 1951, s. 555-594).

GENÇCAN, Ömer Uğur; “Çocuğun Çocuk Koruma Kanununa Göre Korunması”, (Terazi Hukuk Dergisi, C. 9, S. 100, 2014, s. 486-498).

İBİCİOĞLU, Gözde / **DURUTÜRK**, Bilge; “Bireysel Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kararlarının İncelenmesi”, (İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 80, S. 3, 2022, s. 753-783).

İLYAZ, Emine; Milletlerarası Aile Hukukunda Çocuğun Vesayeti, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.

KARACA, Olcay; “Kadının Beyanı Esastır İlkesi ve Bağlımsallık”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 71, S. 3, 2022, s. 1279-1296).

KARINCA, Eray; “Ailenin Korunmasına Dair Kanunda 5636 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, (Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 11, 2007, s. 115-121).

KAYA, H. Eylem; “An Overview of Turkish Women’s Status in Turkey”, (Toplum ve Demokrasi Dergisi, C. 3, S. 5, 2009, s. 211-219).

KAYMAZ, İhsan Şerif; “Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye’de Kadının Toplumsal Konumu”, (Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 46, 2010, s. 333-366).

KILIÇOĞLU, Ahmet; “2526 sayılı Kanuna göre Fiiili Birleşmelerin Evlilik Olarak Tescili ve Evlilik Dışı Doğan Çocukların Neseplerinin Düzeltilmesi”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 38, S. 1, 1981, s. 165-207).

KILIÇOĞLU YILMAZ, Kumru; “Evlilik Birliğinin Korunması”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 120, 2015, s. 423-464).

KOÇ, Nevzat; “Tanıma ve MK m. 310/II Hükmünün İptali Hakkındaki Anayasa Mahkemesi Kararını Tanıma Yetkisi”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını), İzmir, s. 523-592.

KORKUSUZ, M. Korkusuz; “Aile Kurumunun Hukuk Dünyamızda ve Sosyal Hayatımızdaki Yeri”, Kadın ve Toplum Dergisi, S. 5, 2025, ss. 28-40.

KUYAKSİL, Ali; “Türk Anayasalarında Kadın Hakları ve Gelişimi”, (Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 6, S. 11, 2009, s. 328-352).

MOROĞLU, Nazan; “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, 2012, s. 357-380.

ODER, Bertil Emrah; “Kadınların İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması”, Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama, Der. Gökçeçiçek AYATA / Sevinç ERYILMAZ DİLEK / Bertil Emrah ODER, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları), İstanbul 2010, s. 23-52.

ODYAKMAZ, Zehra / **KESKİN**, Bayram / **DENİZ**,

Yusuf; “6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu Üzerine Bir Değerlendirme-I”, (Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, 2016, s. 721-761).

ÖKTEM SONGU, Sezgi / **ŞAHİN EMİR**, Asiye; “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Çalışma İlişkilerine Etkisi”, (Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, 2020, s. 1157-1178).

ÖZTÜRK, Necla; “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler”, (İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 1, 2017, s. 1-32).

RUHİ, Ahmet Cemal; “Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması”, (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VIII, S. 1-2, 2004, s. 529-562).

ŞENER, Ülker; 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?, (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Değerlendirme Notu), Mart 2012.

ŞEN, Seher Kırbaç Canikoğlu; “Kadının Beyanı Esastır: Çok Bilinmeyenli Bir Denklem”, (Ankara Barosu Dergisi, S. 4, 2015, s. 229-253).

TIĞLI, Hüseyin; “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Yer Alan Tedbirler ve Bunların Uygulanması”, (Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, S. 5, 2011, s. 487-538).

TURĞUT, Faruk; “Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar”, (Medeniyet ve Toplum Dergisi, C. 1, S. 1, 2017, ss. 93-117).

TÜRKMEN, Ahmet; “Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan Özel Sayı, 2009, s. 1387-1434).

UĞUR, Hüsamettin; “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 sayılı Kanun’un Getirdikleri”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 101, 2012, s. 333-366). (2012)

UĞUR, Hüsamettin; “Uluslararası Sözleşmeler ve AİHM Kararları Işığında Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Gayriresmi Evlilikler Hakkında Yargıtay Kararı”, (Terazi Hukuk Dergisi, C. 4, S. 34, 2009, s. 155-168).

UYUMAZ, Alper / **AKDAĞ**, İdris; “Türk Özel Hukukunda Şiddet ve Israrlı Takip Mağdurunun Korunması”, (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 2, 2015, s. 45-94).

VATANDAŞ, Celalettin / **VATANDAŞ**, Saniye; “Gelecek ile Modern Arasında Aile: Küresel Kültür Karşısında Direnç ve Dönüşüm”, (Kadın ve Toplum Dergisi, S. 25, 2025, ss. 14-27).

YAĞCIOĞLU, Ali Haydar; “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, s. 913-966).

YAŞAR EKİCİ, Fatma; “Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi”, (The Journal of Academic Social Science Studies, S. 30, 2014, ss. 209-224).